

KAZALO

O sadržaju Anime Delmatice i načinima zapisivanja raznovrsnih pučkih kazivanja	7
I. Virovanja	15
II. Bogobojazne pismice i molitvice	97
III. Likaruša	185
IV. Nagadanja oba vrimenu i vrimenima	299
V. Pisme oba vladanju puka	331
VI. Poslovice, fraze, kovanice	407
VII. Propitalice	627
VIII. Ijadu i jedan šušanj	655
IX. Igruše dičinje	853
X. Pivuše dičinje	873
XI. Dil pisam na kojim se puk uzdrža	937
XII. Čemu se svit smija	1125
XIII. Erotska pučka napivavanja	1243
XIV. Beside našje zaudobjene	1279
Pogovor	1353
Bilješka o autoru	1359

I.

Virovanja

107. Kruv

1. Kruv na stolu ostavi privornut, izokrenut prima nagore, onda domaćin ili ko se zateče u tuon kući, neka žvelto štrucu okrene „naglavu“, oću reć na teštu, kako ne bi kuću, i sve u kući, dovatilo nesrića pa isto tako i kuću izokrenila. Kroz ovi zadnji rat, sićon se kad bi mater, a kruva nî bilo, a kad bi ga bilo depju, pa glowa na stolu stola naopako, odma bi je okrenila na provu bondu da tako leži na stolu. I rekla bi da će bumbe kuću izokrenut ako je i kruv izokrenut.

2. Kruv se kida rukon, ne nožen jerbo ić nožen na kruv koji te 'raní - grij je prema Bogu koji ti ga daje i zemni iz koje ti nikne i svin rukan koje su ga sadile, vršile, samlike, i prema materi ili sestri koja ga je misila. I kruv se zato ne kida nožen, nego rukon kako su to apostoli činili.

3. Kad kruv nadeš na putu, odma ga podigni i pojubi i reci: „Blagoslovjen da si po sve vrime vikova, Amen!“ Ne uzmi ga jer nije tvoj, nego mekni unkraj da tice nebeske mogu čokat.

4. E, kruv u pelenice ditetu od mlika, oću reć: ditetu od sise oti kruh treba umetnut u robicu od diteta, u njegove pelenice, pa mater viruje, a i drugi, Bože moj, da će dite očuvat od svačijeg uroka. Znate, na malo dite se znaju svake riči nabacit, a to se u dite upije iako je malešno i čini nan se da to ne razum.

5. Malon ditetu, da ga ne ureknu, u parsu ispod robice držat komadić kruva. Malu koricu kruva iz svoje kuće. I komad kruva će dite držat na dalečinu od zlih uroka.

6. Dite prije spavanja ako je nemirno, to može biti s razlogom jer dite čuti da ne gre u san, nego na put. E, sa sanom gre privalit neki put, a mi ne znamo koji, niti dite zna, ali čuti šta ga čeka kad zaspе. Onda uzmi feticu kruva pa ga staví pod pazuve ditetu, pod robicu. Onda dite more u miru zaspat, a ta fetica ga štiti radi nagaza zlih sila noćnih šta na svako čejade zaskaču u san i odvlače ga sad na jednu, sad na drugu stranu.

7. Kruv sanjat, i to bili: bolest u kući! Ni crnog kruva nî bilo, jedino radi bolesnika moralo ga bit. Drugima kako je, ali bolesnik mora je jemati za se pokripit. Ako je kruv bili, onda je to još veća bolest jerbo je bili kruv bi ka likarija, nesvakidanja spiza, ali skoro samo u sanu...

108. Krv

Okovo ti se govorilo po mojojmu selu, a i daje di se čulo, evo: čovik, razumi se, čejade muško, žensko ili dite – poriže se, pa mu krv propiša. I da eto, krv padne na zemlju, na saliž, recimo, i sad, ako dođe pas, a koja kuća passa nî imala...? I otizi pas kad povonju tva krv, a povonja' će je, dašta će nego je povonja' ka i sve drugo...! Pa ako je lizne i poliže tu krv od tega čejadeta, da ten čejadetu nema spasa: obolit će na smrt, umrit, gotovo je s njin! Jer da pas ako mu vonja ta krv za je lizat, da je od gnijila čovika i da neće dugo ka da ga već i nema. Eto, po pasu se to zna i ne more njegov nos to falit u dva-tri miseca, i kopaj mu grob. Prijatelju, takо ti je to, a ti gledaš! A...?!

109. Kukavica, kukviža

1. Di kukavica kuka, to je odma za je ubit. Čin kukavica u blizini kukuče – eto smrti na vrata! Nikome je več polegla za vrat. Zna bi sin, recimo zapiva kukavica, a čača leži jedva duvat, a sin vazme pušku, pa izleti vanka i opali po čenprisu odakle se oglasiće, i ocu krene naboje. Tako bi znala mater reč: „Čuj kurbu kukavici! Sinko, vazni pušku i ne daj da još pisma odnesu dah bolesnoga!“

2. Ako je kukviža u blizu kuće, ne triba govoriti: eto ujutro vist da je umra ovi ili oni! Ne bi se falilo. Rekli bi: „Kad kukviža obnoć kuka, remeta more poč brecat prez pitat ko je umra!“

110. Kukuruz

Potezati kukuruz, jačati se udvoje koji će prvi potegnuti drugoga držeći čvrsto klip kukuruza, značilo je i davanje snagu budućom branju kukuruza, ali ako bi se za vrime nadjačavanja klip prilomijo, držalo se da nisu dobiti znaci za slideći urod. Kad su se zrna trunila s klipa govorili bi:

*Sa klipa u zemlju,
iz zemlje u zrna,
sa zrnom u mlin,
iz mlinu u pogaću,
a vruću pogaću u pregaču.*

111. Kûs čovika

Visok, visok čovik, kûs čovika, preženca o' čovika, ka štatura. Jemaš ga šta vidit, a ako je i tust, onda je dobar ka krav ča se jide. A mršav, visok čovik, koščunjav zna bit veliki gospodin i sa svima govor ka gospodar. Taki se najpri razboli jer ga iznutra grize niki črv, grize ga cilcasti život, more bit šta ga drugi nisu stimavalni posve ka velikeg gospodina. Ali visok i debel – nima straja: pravi čovik!

112. Kvadratasta glava

Čovik s kvadrataston glavon, vlaškon glavon. Biž od njega! Ima žestoku narav, a na glasu su to jaki judi, ali ka barut planu. A uz to još i zlopamete svaku tuđu rič i nakanu. Tako o njima boduli. A nji bi tribalo pitat šta imaju reć za bodule? Ne bi se bolje prošli.

113. Lancun

1. U ponoć, a kad je pun misesec – trest bili lancun niza ponistru oli perkul pa pogledot u misesec, provjole su divojke, a sad store žene, da bi u ton času na lancunu vidile, i to posvema bistro, obraz budućega muža, i to obraz čovika kojega dopokon nisu ni znale.

Ali divojka se kašnje udode koji jon potrefi na dobro i vidi da je na misto, a zaboravi to ča jon se pristištanpol u noći. Ono lice od nesujenoga muža zaboravi.

2. Lancune bile sanjat, asti Isukrsta! Da bili lancuni?! A, sinko moj, to ti je bolest, i to gruba! Ona ča duro je dohodila, a kad parti, zapali sviču svetemu Anti i reci naglas:

*Tebi, Ante, ovi vosak,
tebi, sveče, ovi noćnjak!*

To triba dat i malo noćnjaka u crkvu za lumin gorit, a sve u zaťalu. Ali san to najavi i to ne more falit.

Znale su žene po noći sanjat lancune bile, pa udri u plač da će jin nikuo umrit. A muški bi govorili: „Šempjo, ča plaćeš, ča su sani?“ A sve bi se škerbali da po njih smrt ne priđe, ali bi se sa vikom silili. Svaka jin čast! Muški su!

114. Lasica

Ko rekne: „Lasica kurva!“, onda mu dođe po noći i izriže svu robu po sebi i lancune, ako ji ima na se.

115. Lastavica

1. Lastavici ubit nikako, pogotovo onu šoto grede u konobi šta svije gnijzdo pa, kad stepli, opeta doleti i mlode tu ima. Nikako to razbit. Ili pustiti mašku da jon nasad pojide, a maška je goloza na mlace u gnijzdu. Nego, domaćin neka to gnijzdo uščuva i vodi konat da u konobu uvik ima portela di će ulićat i izličat i od miši je zaštiti trapulan. Lastavica je dil fameje i ona čuti kad je niko nasmrt bolestan u posej. Onda drugačije se glasi i nizoko leti. Ali to više niko ne konta i zaboravilo se gledat bestije. Ni čovik čovika više ne gledo, a kamol kako lastavica leti i zač, i druge stvor...

2. Lastavicu dok svija gnijzdo – ni ometat ni ubivat! To bi donilo slabe dane cilon dvoru di je takva tičica ugibla. I u konobu bi gradile gnijzdo, i to se pušća.

*Lastavica pod gredon,
ki andel čuvar pod nebon!*

Ne sičan se da je kogod ubiva lastavice.

116. Libri

Libre i libre, ono kašeta libri, recimo, ne triba puno govorit: vist! Iz daleka će do tebe doteć vist. I to dobra! Ali ako si libar u ruke vase i štija, e, to već ne mogu reć da je dobro: niko će te jidit, ko je da je, ali oće! Štit u snu libar nije za se veselit ujutro. Oli čovik oli maška, ma ćeš se sititi onega libra šta si bija kurijož pa ga u ruke drža. I to triba naučit! Oču reć, šta je za dan, a šta je za noć.

117. Lice

Ako muški ima jagodice na licu spupčene, onda da bi to moga bit puno pametan čovik jedan. Takove kosti na lice su imali svi sveci ispuščene, a lice in bilo dugo, a te jagodice in se črnjenile. Dočin, ako žena ima te jagodice spupčene, to ne kažije da je pri pametna, nego da je jazičava. I te jon se jagodice još

črvenidu kad se čapa u riči s drugon pa jon se laščidi, a oči ponad njih sivadu.

118. Livak

Livak bude ono dite koje je prvo posisalo livu sisu. Kad se meni treće dite rodilo, a to moj Ante, govorim ženi:

„Daj ga pod livu sisu, neka prvo srkne mliko iz live.“

I ona da zašto, a ja da će vidit. I eno ti Ante – rođeni livajac! A liva ruka jača je od desne za svaki posal, i spretnija.

119. Lug

Lug kad vitar raznosi, a oganj ne ugasi, znak je da priti opasnost toj kući, kućanima njezinim, da in se zlo ognjištu približilo.

120. Ljubakanje

1. Ženska sanja da ljubaka s muškin, da je stišće i sve ono, pa se probudi još znojna. Onda može bit da je trudna ili će to bit jer on je želja nabotila pa ne more odagnat tif san, nego je zaskoči po noći kad se najmanje nada, kad se ne more branit od onega šta je napastuje, od te želje.

2. Ne voliš tu i tu žensku niti ona tog i tog momka, a u san – jubisi se, grliš se, i šta ti ga ja znan. Onda ujutro ili po danu se siti: „Kako mi je u san došla ta i ta, a niman je na pameti koliko ni carica Jozu!?” Tako bi se reklo da te neko nema ni na kraj pameti, to s Jozon i caricom.

A tako se i cura ili žena isto začudiće kako se dala obljubiti od tega i tega kad nikad to nije imala ni na umu, ni na drumu – šta se rekne.

Onda ludi svit, šta to snije, počne mislit: „Bože moj, šta sve čoviku ne dode u san!?” I tako govoridu i brane sebe, ka da je san doša izvanka, niko jin ga posla, a ne ga oni izventali. To mislin: nosili su u sebi tog čovika i tu žensku s kojom su se poigrali u jubavi.

A istina je: oni su priko oka gledali šta su želiši, ali sebi nisu tili dopustiti tu slobodu jer je grij da gledadu, recimo, tudeg muža ili momak divojku već zapocesano.

Kad je moj mlaji brat Frane, a poginija je u rat ovi zanji, reka teti, a to sestri od pokojnega oca, izjutra, bez malicije akuža: „Sanja ti ja, tete, nočas, gledaj vraga crnega, da san ti s ovon i ovon” reče ti on – s udovicom se naša. Šta dan i san sve ne izvrti! Tako moj Frane. A teta, bome, prid smrt joj je, pa njemu drito:

*Komu monče okom,
istu u snu skokom!
Kog divočje danom,
istog u snu kradom!*

121. Macić

Na vorh su judi obhodili i sve bi jí tif macić ispesto, nadili bi in lipe bubotke. Došli bi težoci s barda, sa varhovka, dotarkali bi bez duha u sebi, i da jí je macić priprtičja i uđri po njima. A da je magulison kakone moli čovičić, kako muški koji je u mladičtvu fermo rest. A ov macić bi bî u čarnjenoj beriti, u krožetu kafenen, košnji na botun bez kulora i u gačami kafenin od bumbažina. I to koga je god pridrtesa, svaki je isto govorik kako izgledo i kako se nosi. I mustaće imo tif macić, ali ništa ne govor, nego somo triska kog zatekne u bardu. Nit se zno d česa žive, nit di spi. I ove ča izlumbardo, neke je miritalo i tri dona mazat svakakovin likarjan. Ovo o maciću polstoji otkad je čovika u ova mista na škoju. Išlo se priko vorha i govorilo:

*Macić! Macić!
Neću ti dotukat kotlič!
Stoj s miron,
neću te tiron!
Stoj u bušku,
ne nosin pušku!
Znaden samo molitvicu
koja te darži u komistrlicu!*

122. Makinja za šit

Makinju za šit uvik darži umotanu u robu i poranjenju ispod posteje ili još boje u bavul. E, a zoč!?! Da ako nendice zalanpato, da ocal od makinje ne privuće na se grom. E, zato zamotat pak u bavul, oba sven je čovik pri bî kapoc pensat...

123. Mali prst

Mali prst od noge treba čapat onomu šta je u snu poče govorit i onda ga moreš pitat šta očeš – on će odgovarat, a probudit se neće.

124. Mali rast

Za čovika maloga rasta rekne se: „U malen sudu spirit stoji.“ Ili: „U malon bočici likarija se drži.“ To oče reć da se brzo vrida jer puno drži do sebe, pa bi se tuka prvi, a nima ga što vidit... A za ženu malog rasta muški znaju reć da su vridne za činit jubav.

125. Maslačak

1. U pojbu bi se bra maslačak. Uz put reste pa ga vitar raznosi i on se cipa u sitne bile klobučiće. U pojbu bi se ubra cvit maslačka pa bi sta pri drugu osobu i punija bilo. Kako bi se maslačak na dahu raspršija, zabada bi se po robi onoga koji je prid tobom. Onda bi brojili te bile klobuke jer da će toliko ovi dice imat. Onda bi se smijali, bi se veselili radi potroda tolikeg.

2. Zaželila bi se neka želja, da te voli taj-i-taj, i onda bi se puhnilo u maslačak, i ako bi se jednim dahom uspilo cilno sime otpuhniti – onda znači da će se želja ispuniti. Isto ka i sa svičicama na rodendanskim torti.

126. Maška

1. Kad bi maška prišla put, priko puta prošla kome, onda bi rekli: „Nije mi drago. Ništo će mi se dogodit slaboga.“ Vrati se nazad. Ili zaobiđi di je maška dirala.

2. Maška mi prišla put, prisikla me u odru, pa san tri koraka unatrag učinila pa krenula naprid. Ali san sa tri koraka unatrag poništila njen mačji 'od.

Maška prode priko puta.

E, kad prode priko, a pri tebe, onda ovako se postupi: tri puta pjuni i reci:

*Maška odila,
maška letila,
na me čari
ne ostavila!*

I to izreč svaki put kad pjuneš pa onda moreš pročtin puten bez straja za zlo po tebe.

3. Ono bi se maška, a svaka je kuća imala mašku, i po dvi i više pokoja, pa bi se maška prida pragon umivala, a mater bi meni ili babi prema kominu:

– Stavi 'rane za pijat više!

– A zašto, majko?

– Vidi, maška se umiva, a to je prijatelj ove kuće već na putu prima nam!

Ja bi poslušala, i eto ti, ako je vrime obidu, eto iznenada nika draga čejad, a ako je bilo prid večer to maškino umivanje, onda je za stolon bia još jedan pijat za tu osobu. I to se s maškon nî moglo falit. A mater bi se šalila da i maška oče bit lipa kad gost je u kući, a mi moramo bit krejani i dobr domaćini.

4. Mačku tuć: nikad neće na dobro završit! Nego na zlo, i to veliko zlo... Kad mačku tučeš – mačka klete, kune čovika koji je tuče. Kod nas doša Ercegovac pa povuka mrižu nad vrata di se zakotile mačke i čeka da udu u mrižu. Kako koja prode – on drškom po njoj. A mi:

„To ne čini! Mačke kletu!“

A on udri prvu, drugu i tako nji dvanaest. Stavija i' u mrižu, i udri. Smije se, smije se...

A mi njemu isto:

„Prisist će ti. Vidi' ćeš!?”

A on još udri po onima što se micale. I smije se.

Kad, moj brate, sutra mu liva ruka i liva nogu utrnile i poče ji vuč za sobom. Ona ruka s kojon je tuka. Livak je bija. A sutradan brzovat doša, umra mu brat, udrija se sin na mrtvo. Neka maška ide svojin poslon, ti svojin! Ne dira te, ne laje ti, ne dira u te, pa ni ti u nju. Takva je moć maški. Iz očiju jin se to vidi.

5. Ako maški ne daš jist, onda te maška gleda u joči i klete. Klete tebe i kućane, i staro i mlaro, i mrtve i žive. Jerbo je maška pola s ove, a pola s one bande svita, više zloduh. I nije dobro jon se zamiravat. Ti jideš, a ona te ispod stola gleda i gleda, i svaki zalogaj ti broji, a onda guca pjuvačku jerbo u sebi klete:

*Jia, jia,
kus ti dabogda,
zadnji bija!*

A kad jon svaku malo itneš zalogaj kruva, oli ribe, oli šta se već jide, onda guca, ali te drugačije gleda, jerbo u sebi ponavlja:

V.

*Pisme o ba v sadanju
puška*

80. CILI ČOVIČJI TRUD

Cili čovičji trud:
da prid drugin nisi lud.
Cila čovičja muka:
da prid drugin nisi tuka.
Cili čovičjijad:
da te ne izi glad.
I čovičje blagostanje:
zdravje, dica i ufanje!

81. ČEKAJ, ČEKAJ I NAČEKA' ĆEŠ SE!

Čekaj, čekaj i načeka' ćeš se!
Nadaj, nadaj i nanada' ćeš se!
Plači oči i naplaka' ćeš ji!
Bili zube i izbili' ćeš ji!

82. DA BI BANI ZNALI

Da bi bani znali
šta je vridnost ralu,
skovali bi
od srebra i zlata,
darivali i mlada
i stara,
a ne da lina glava
prosi porez za cesara.

83. DI JE DIMA

Di je dima,
tu je i ognja,
di žerave,
tu i vatre!

84. KUD JE VODE

Kud je vode,
tu je i pojila,
di pojila,
tu je i mončina,
i oranje i kopanje,
i kriposna divojčica,
kraj punog maštilca
i s vimenim kravica
i zelena travica

i do neba molitvica,
da od lita dičica,
teku kao ričica.

85. AKO NÍ TEPLEG LUGA

Ako ní tepleg luga,
nij' ni dobreg druga,
šta komin združi,
niko ne poruži.
Di je žerave,
vise i komoštare,
a komoštare zovu dima
da zapiva i družina.
Družina druguje
dok bukara putuje,
družina se osipje
kad cripja se lugom posipje.

86. KAD SE GONI MAZGA GROŽĐA

Kad se goni mazga grožđa,
a nade se dosta roda:
ol' vrazi su navukli,
po noći su dovukli,
u bačvice mastili,
prid zoru se častili.
Prvi susid kad projde,
bogat vonj mu nadojde:
„Ni po Božju, neg' po davlju,
ni težašku, neg' po kravlju!“

87. DOK SE U KOTLENKI PUŠI

Dok se u kotlenki puši,
crljeno pod gredu šuši,
reci себи, reci Bogu:
„Iskat više gri' je Bogu!“

88. DI TI MLADI SANCI

Di ti mladi sanci,
di rani uranci,
di su lita su'ovita,
di divojka pla'ovita,
di su monci o' ženidbe,
di divojke o' prosidbe,

di je starčad sidi' kosa;
di se oštri smrtna kosa,
tuti čeljad radovita,
svin godinan plodovita!

89. DIVOJČICE I MLADIĆU

Divojčice i mladiću,
balege se ne postidi,
jer na iston uzrastalo,
sve šta jideš, sve šta vidiš.

90. DO BOŽIĆA SITO I LITO

Do Božića sito i lito:
iza Božića gladno i ladno!
Iza Božića prva misa
spravi drva, kruva i vina,
i tad sidi za kominu!

91. DUŠICA GORI

Dušica gori,
morina mori,
dušica dune,
morina otpune.

92. CESAR NAN JE PUTE STUPA

Cesar nan je pute stupa
da ne bi po tvon supa,
nek' susidi udiju mejaše
da blagu narediš doklen je paše.

93. IME MARIJINO OD IMENA MAJKE

Ime Marijino od imena Majke,
ime Marijino – do imena barke.

94. JEDNA MATI

Jedna mati – sto mačeha,
Jedan otac – sto očuha,
Sestra jedna – ko nijedna,
polusestre – dobre sestre,

Jedan brat – ko ni brat,
Polubraća – dobra braća;
Ak' je otac živ – familja je div.

95. KAD JE MUŽ TRUDAN

Kad je muž trudan
– žena nek' ga žali,
kad je muž za sulac,
žena nek' ga mazi!

96. KAD PIVA ĆUK

Kad piva ćuk,
tice čine muk,
ne radi pjeva lipog,
nego radi straha slipog,
jer u noći ko obnoći,
radostan je kad osvane.

97. KAD SAN BÍ BANBULIN

Kad san bí banbulin,
bí san svačij sin,
a otkad nisan dite,
slabine mi pražnje neg' site,
a kad buden stari did,
ko ovca ču biti sid.

98. ČIN U KUĆI ŠUŠKA

Čin u kući šuška,
a ne šuška kupa,
polomli se Duvu,
i jij 'ranu suvu.

99. KAKO POP NA MISU

Kako pop na misu,
tako dite pod sisu,
a tulusni tič,
ćoka svaki čarvič.

100. KAŽE MARE PRVON PROSCU

Kaže Mare prvon proscu:
„Ja san roda gospojskoga:
nî me sunce prižgivalo,
nit' me more prilivalo,
misičina me bilila,
pina rike umilila;
ja san mlada gospojica,
nisan roda težačica!“

Prvi pošo ko što došo,
došo drugi ko i prvi.
Kaže Mare drugon proscu:
„Ja san roda plemenita:
roba mi je svilenita,
i kosica do po boka,
a kolajne – zlatna oka;
ja san mlada gospojica,
nisan roda težačica!“

Pošo drugi ko i prvi.
Kaže Mare trećen proscu:
„Ja san roda otmjenoga:
pravo lica pošcenoga,
svin gracijan du'ovita,
i vladanja pla'ovita;
ja san mlada gospojica,
nisan roda težačica!“

Treći pošo ko što došo.
Čeka Mare i čekala,
prosca već ne dočekala,
ispratila vrime svoje:
„Prvog prosca ne odbiji,
a za drugog kapu šiji,
ako treći ti prid vrata,
prida nj pošji svoje brata,
vrata širon mu otvorи,
s ničin hudin ne potvori!
Danas sedan – sutra jedan,
sutra jedan – pa nijedan!“
Tako Mare svitovala,
ne spominje roda svoga.

101. KO'M JE TEŽAKU DRŽALO TVRDO

Ko'm je težaku držalo tvrdo,
tom je polje ko i brdo.
Ko'm je težaku držalo lako,
klijia i raste sveg' obilato.

102. AKO U SAN BATI

Ako u san batи,
broju ti se sati.
Ako čuje ure u samu,
bliži se trudnon danu!
Ko čuje di breca,
tilo mu je kano feca!
Ko sni da slavi,
ti se kraljen pravi!

103. KO ĆE DATI

Ko će dati
tute lati,
nije svugdi
tvoja mati
koja će te
nigovati!

104. KROJ I KRAJICA

Kroj i krajica
ko siromah i sirotica:
ako nimaju zlotnu kočiju,
ako nimaju posluh od sviju,
ako nimaju puk radini,
ako reste drača na ledini;
onda siromah i sirotica
su kako kroj i krajica:
u kućici sa dvi koze,
okolo kuće sa tri loze,
uokolo potrk dice,
slojko in se smiši lice.

105. KUVARICE, MANJE ZBORI

Kuvarice, manje zbori
da ti ručak ne zagori!

106. LIP I BOGAT

Lip i bogat
bi' će i rogat,
lipa i bogata
bi' će i rogata.
Siroma' bez 'ščo:
baren imo svoj ščop!

107. JUBAV SE NE KUPUJE

Jubav se ne kupuje,
jubav se ne prodaje,
jubav se za jubav daje.

108. MARTVEN COVIKU

Martven coviku
potribna su dva metra u dajinu,
a živućemu coviku
na ijade metri
u ravninu.

109. MRIŽA ZAPELA

Mriža zapela
divojka je otpela:
„Oj, divojko, oklen si,
da nan mriže otpinje?“
„Ja san čer od staroga
ribara iz Staroga,
koga niko na brod neće,
pa se sama moru mećen
da odivan di zadiva
i da gledan u vitre,
savitujen molnare:
Eno doli grubo siva,
iz Kabla daž već liva!
A molnari ribu-dvi,
nagrade me,
za prav svit.
Dam večeru staromu,
koj' je mene divojku
podučio mora čud,
da ne prosin bilo kud.“

110. NIEĆU PIRKU

Nieću pirku,
nieću zvirku,
oču konjca,
muoga znolca,
niti jednog,
nit' duzinu,
samo za večericu
da ligan u postejicu:
niti gladan niti sit;
i dan na dan paso vik.

111. NÎ MATER ŠTA TE BRANI

Nî mater šta te brani,
nego šta te 'rani.
Nî otac šta te 'rani,
nego otac koj' te brani.

112. NIJE SVAKA TRAVA

Nije svaka trava,
za svaku ranu,
ni divojka svaka,
na svakon uranku.

113. NINA, NANA

Nina, nana,
Mare, Duje,
pa odgojiš
jute guje.
Zalij, plivi,
Mare, Duje.
da te štuju,
a ne suju.

114. NITI JANCA PEČENOGLA

Niti janca pečenoga,
nit' je vina domaćoga:
nit' bez truda težačkoga!

VIII.

Ijjadu i jedan šušanj

IZ POVISTI, MUKE I OBISTI

390. MALA BANKA

U bratovštini je postojala mala banka.

Razdilja se jedan komad Gaja – podmirenja, i bilo je 90 bratimi, a bilo je 72 dila. I onda koji je diga prazan papir brez broja, bratska kuća mu je dala 10 gajini. A o' tih zemalj se judima dava godišnje jedan fjorin. I to se zvala mala banka i drža je to jedan bratun. I otote se čovik u toga bratuna moga udužit za male pare, za kupit opanke oli za platiti likara. To bi se potpisivalo i vraćalo bi se posli.

391. MALI PRST

Pitan se uvik: šta će mi na ruke ovi mali prst? Nije od koristi, nije u snazi. Iden kūpit masline, i gledan: da neman ovoga maloga prsta, sve bi masline iz šake pobigle, ispale.

392. MALI PŪK

Naš mali pūk je bija bogobojsan i puno je drža do tega kako mu pop govori misu: ako je duža, to je više cinija, a kad bi pop reka kraču misu, onda bi negodovali: „A, ništo je danas puno zaprišja. Ol će mu se obid oladit!“

A stare žene bi jedna drugom: „A nisu mu svi Očenaši ni do neba došli, a on već partija!“

A to je bilo i zato jer bi isti pop opsluživa i druge župe, pa bi dikod prišao za stignit i tamo.

Pogotovo se gledalo na propovid kakva je: „Jo kako, moja Kate, govori, to ga je milina slušat. Božji čovik!“

A bilo je dosta na cini kad bi pop govorija pa ono zna ponit svit, upalit ji, onda bi one žene, a i muški:

„Jo, ča govori, ma koji glas jema!“

A druga:

„Sve mu žile nabotile po vratu, mislila san, puknit će!“

A di i di koji muški bi: „Je jin ga spustija! Ma jin ga je u fino zamota!“

A bija je jedan naš stari, ča bi uvik poslin propovid zna reć: „Jo ča tare naše neprijatelj! Jema srce ka u zmaja!“

A to bi reka kad bi čuja da je pop reka rič Rvacka, ili Rvat, pa makar na bilo koji način. A ako bi izreka propovid bez te riči, onda bi ga ovi stari u sakrišiju iša potražit i reć mu, opomenit: „Svaka van je namisto,

ali danas će naši neprijatelji pustit repicu, a onda di smo?“

A neprijatelji su bili svi osin Rvati po njegovu.

Tako jedanput na neki blagdan, čini mi se Svetoga Lovru – ovi svećenik govori i govori u propovidi, a kad je spomenija samo usput: „I Ervati su radišan i vajal svit!“

A ovi stari šta mu je svaku rič pribira – okrenija se prima kipu svetega Lovre, pa će: „Fala ti, sveti moj Lovre, na ovim mu ričima. Sad more počet fešta!“

Takovi je bija naš svit, svak je čeka svoju besedu i kad mu je ona itnuta, onda bi procvita ka da je njemu kazana, samo njemu.

Mlade se strašilo s mukama u paklu ako budu grišit, a starima spominjalo milosrde prema bližnjemu, a ženan o dušama u prigatoriju da se mučidu i da jin molitive tribaju. A one bi se za vrime propovidi tukle u prsi i na glas spominjale: „Sveti Osibe i Marijo, primi u raj mojega Antiuša...!“

393. MALO VINO

Prije su bili bunari. Cilo selo je išlo na bunare. Za jematuvi bi se s ton vodon pravilo vino. Bevanda i malo vino.

Vino bi se oturnjalo prije, unda bi se ostavilo za rakinju. Ono bi se drugo stavilo u bačvu i stavija bi se ozgora poklopac i stine. A nalivalo bi se vode. I unda se to zvala bevanda.

*Iz bunara vodu lili
i bevandu napravili.*

To bi se pravilo u badnju. A sa' više нико то не pravi. To se ne bi vodnilo.

394. MANJAROLA

U Novome poza Tri kralja pa do ponoći na Čistu sridu, to bi zvonila zvona i svaki bi malo pomalo izlazija vanka.

Iša je Spasitelj na Muku – to bi se reklo. Manjarola. Na ples se više nije išlo do iduće godine, a kasnije se moglo plesat po Usksru.

Ples bi počeo u dva sata do osan uvečer. Onda bi odveja svak svaku na večeru. I posli večeri bi opet plesali do ponoća. Kako ko.

Ples bi bija svaki dan na poklade.

395. MARAČ

U marču mjesecu se najviše radi. I judi bi pocrnili.
Onda bidu rekli: „Uvatilo te marčano sunce.“ Ili:

*Boje da te mater bije,
neg marčevo sunce grijе.*

Onda za da ne pocrneš u marču bila je poslovica
da se ogledaš u kamenicu ulja.

To bi značilo ne da te sunce ne uvati, nego da ti
doma imaš kamenicu uja. Da imaš masniju spizu.

U nas je najviše bila maslina oblica.

Postoje i levatinke koje su se navraćale.

Ono uje koje se ne bi vodon činilo, to je bilo finije.

Svetlo ulje bi se o mastrinke činilo.

396. MARČEVI PETKI

Dosad se od petka prigledale postelje da nema
koja čimavica, onda to spremaj i srediji i sve. Oli su
bile šušte ili šta nego kušin od kukuruza. Ne bi bilo
isto grubo spavat. Priklo lita bi skupili nove lepušnine i
onda bi ono drugo vanka oprali, onda bidu zbilji opet
u slamarice. Nova slama u staru robu.

*Isprali bi slamarice
pa iskali čimavice.*

To se morallo gledat i bi počeli skidat robu s postelje
u marčeve petke. Počeli bi skidat u Veliki petak.

397. MARKOVO

Na Svetoga Marka ka' se išlo priko poja, onda
bi išli na ove glavne crkve. Bijaj križ i gori krug.
Ondak bi išli priko ceste na Putožder i Stinice.

Svrati se kraj Gospe pa onda bi bija tute blagoslov.
Unda od Gospe kraj bunara blagoslov. To ka' bi
bijaj blagoslov na Sv. Marka. Zadnji put van je bila
presesija na Sv. Lovri 1954. godine priko selu.

398. MASLINE

Onda bimo išli masline kùpit.

*Dvaja' devete led je bi,
masline nan sve odni.*

Ne znan jesu li 29. ili 28. išle sve masline, bijaj
veliki led. Mi smo u drugoga išli kùpit masline pa daj
nam pet-šest smokava ili čakod, a cili dan kùpi.

399. MASLINE BRAT

Masline su se brale posli Svih svetih. Sveti Kaja je
bija na 4. 11. To je bilo stimanje maslin.

I dok je bila gospodaršćina, pri toga нико нi smi
brat, nego samo kùpit šta otpade.

*Ni se prije brati dalo,
samo ono što j' otpalo,
što j' otpalo -
to te je dopalo.*

400. MASLINE OBRICE

Judi bi te masline obrice nabrali i stavjali u baćve
i nivalni vodu da se ne pokvare. Onda bi se masline
točale. Ono njivo tisto bi se stavjalo u kace da se
ugrize. Ne bi se smilo pripunit kace jer bi one same
od sebe izbacivale uje zvano lotnjan. I kad bi se
napravija taj lotnjan, onda bi ga potićeima vadili. To
je bilo najbolje uje. To je „sveto uje“ zvano, ono čisto
ka zlato bez kapi vode.

401. MASTILO SE U POLJU

Kad bi bila jematva, onda bidu odnili kacu u polje
i onda bi mastili u one mijje, mečali da bi bilo lakše.
Al je bilo široki konob, i onda bi mastili i nosili na
mazge, tovare. Kad bi se pobralo grožde, onda bi se
zvalo stožišće, onda bi se tote mečalo sve grožde na
jarpu, onda bidu to čuvali uvečer. Stari bi nan pričali:

*Na stoge smo grozje brali
noću budni to čuvali
da ne dođu crni davli.*

402. MASTRINKE

*Sveto uje za lumine
od najboje masline,
od noćnjaka uja
koj' prvo izbuja.*

Kod nas se redilo samo dvi vrste maslina, i to
ova domaća maslina i one dosta sitne, a zvali smo ih
mastrinke. Stari ljudi su govorili da se od njih pravi
sveto ulje za lumine, pa sveto pomazanje i kad čovika
zaboli pa ga pomaži i prode.

403. MAŠKARE

Za maškare ti je bilo svašta po Rivi. Vukli bi tovara u karocetu. Pa bi polivali čistu kosu makarunima, pa krunju optuživali:

*Nemoj mi se jidit,
ni kupit u kutu,
ča si namislila,
sve ti je žaludu.*

404. MAŠKULA

Maškula je jedan komad željeza, sedan do osan kili sa šupjinom promjera oko po centimetra; na podanku je bila jedna rupica di bi se stavilo malo korda. Napunilo bi se baruta, nabila bi se karta i malo zemje. Onda bi se stavila između dvi-tri stine i na kraju bi se užgala korda.

Ili bi se unutra stavila gvozdena balota, i danas postoje te balote.

Te maškule bi se pravili o trošku cilog sela jerbo bi oblak u kojem se tuklo moga satrat poja sviju.

405. MAŠTILA

Prošla san svašta i još mogu, ali od glave puno fali. Kad ja popilan ovde, neka' znate da su meni rupe na vr glave od onih vrimena, od snopa. Govorile bi žene:

*Na glavi mi rupe od maštila,
što ko mlada vodu prinosila.*

A diko bi nosila maštilo vode na glavi i po dva sića u ruci i odala po Kamenu. I ne bi se prolil ni kapi. To bi tako kūpili vodu. Pa bi čak došli i po noći jer ko prvi skupi vodu, nosi je.

Slavak je u svojoj kući pra robu. Prvo isperi pa složi u ligaduru, pa metni u lug. Onda zavri dva-tri puta vodu pa istoči doli i onda ostavi, i višaj po dračama.

406. MAŠTILI VODE

Doli na Šperun. Voda je bila velika. U maštil pa na glavu, onda prolij po tleju, jer su doli ofiranti. Onda nismo još stigli, e! Još doli su otu o koga se zajubio i on te čeka doli, je li. Onda jopet ideš nanovo. A nika' se ti maštil napunit. A šta ćeš?

407. MATER

*Deset dice mater ima
ne dospiva pomoć svima;
deset dice mater jenu
drže gladnu, drže žednu.*

Mater imala deset dice i dica se dogovorila da mater jedan dan obidva kod jednoga, drugi dan kod drugoga i tako sve do desetog diteta, pa opeta isponova kod prvoga. Ali ni to nije išlo po redu, jer neki su bili u pojlu, nekima nije žena na vrime spremila, pa se govorilo:

*Jedna mater: deset dice,
deset dice: ni jednu mater!*

408. MEJAŠI

A meni s metron ušla u moje, to njezin muž napravija i još da će me udrit! I gledaj furbariju: namisto na svoju stranu da je posadija trn kao granicu, on ga posadi u fošu i to mi uzme metar zemlje na dužinu od trideset metara.

Pitan:

– Di su čunjii!

A on, da ji je izora. I izora je ispod moje zemlje da se sorila na njegovo i granica je di je rub zemlje, a to je metar u moje.

Kod mene u Grudinam di je ko grabio tuđe zemlje – nije potomka ni kuće ostalo.

*Ko j' u tuji medaš takia,
nije ima potomaka!
Ko j' primišća duramenat,
na smrt nima sakramenat.*

409. MESOSIJE

Postoje mesosije od Božića, sedma, deveta i jedanaesta nedjela. I tada dolazu pokladi. Neka' pri, nekad kašnje. To zavisi kako je crkva odredila.

Mesosiji su mrsi. To znači da se sedan dana more mrsiti do korizme. Pa niku godinu sedan, niku devet, niku jedanaest. Da prostite u pokladan su van ludasti, maškare, plesovi, komedije, zabava. A sad je sve to nikako ustuknilo.

Dica bi odila od kuće do kuće. Bili su plesovi od Božića do poklada po mistima. Odili smo i u Klis na maškaradu, a drugi namin.

410. MIGAVICA I BRAGANJA

Mriža za lovљenje se bacala s kraja rike, onda se odma potiže. To mriža se zove migavica ili braganja. A većinon braganja, a migavica se baci dalje. Razlika između njih je da se migavica baci daleko od rike, možda i dvi-tri stotine metara na tri-četiri uze se to baci, i baci se u široko o jednu 100-150 metri. To se radi sa brodicon i onda se vuče vanka. Onda vuče vanka i kako mriža dolazi bliže kraju, onda se mi bliže sastajemo skupa, i dodemo u krstac, ovako, kad je riba već blizu i naročito kad se vidi da riba već izlazi vanka, bližu kraja, i onda mi tu mrižu stisnemo na pet-šest metri razmaka i onda vidimo da riba biži vanka, onda se baca kamena da ona leži ili se tuče veslon po moru tako da ona biži nazad u galju, kako se zove.

Braganja ona nije toliko dugačka, ima na njoj dosta olova i nije ni velika, a tolika galja koliko u migavice. Ona ide po dnu mora jer se ona baca na plitko. Mriže se bacaju i po danu i po noći, kad se zna da ima ribe.

411. MILOST

A moj pokojni did nije imao kud ča, oni su jemali ispod Kozjaka – Šmiljice su se zvale, a u Putalj se zva Sveti Juraj. To je bila crkva i tot su se oni zakopavali. Baš smo bili dvadeset trećega gori... I nas je pokojni otac vodija kūpit šušanj i onda iščerjali bimo ruke, pa ne bimo mi tili kūpit šušanj, onda bi nan otvorija jednu ploču.

I gorovir je: „Vode ču vas zakopat.“

A oni su sad napravili depožit i skupili oni te glave i te kosti, a nan je did priča da je tot njima bila crkva, Sveti Juraj.

A da oni nisu smili na more, da su na moru bili Avari i Turci i da su se oni ratovali sa strelican, a oni odozgara s kamenicama da se ratovali. Pa bimo mi želili da nan on priča, mi bimo se oko kamina skupili ka dica, on bi nan to sve priča.

412. MINARET

Trinaest godina su bili Turci na Kamenu. Onda su ih izbacili Venecijanci. A posada koja je bila ovde, otišla u Kaštel. Tako se prepostavlja da su oni Kamenjani. I posli trinaest godina se srušilo sve tursko i judi su se počeli naseljavati.

Tu je čak bija i minaret.

413. MIR I KOLOVRAT

U pojut se jedan dio zove Mir.

– Mir, to je na mejašu.

– Kolovrat je kod Kaštel Novoga i Staroga.

I po legendi na Miru govoridu da se tote sklopija mir, a govor da se Kolovrat zove zato što je to pala komanda: „Kola vrati“, u školu nan je tumačija učitej da se vodija rat sto godin između Splita i Trogira.

Izmed' Splita i Trogira

nije dugo bilo mira:

sto godin se rat vodija.

414. MISEC SA SLOVON „R“

Govoru da iskustvo govorи da u misecima koji u nazivu imaju slovo „r“, ali samo na latinskom, u takvim misecima nije dobro zaspav na suncu. Tad u takvom misecu zdravje čoviku je na balanci, i stiže mu prokletno doba za život i srču koja mu je u cilost umetnuta. A koji su to miseci lako je skontat: januar, februar, mart, april!

Sad slidi četiri miseca u kojima moreš na sunce, jer nimaju slova „r“: maj, juni, juli i avgust!

Sad su opet zanja četiri miseca u godištu što imaju slovo „r“ otad ne ishodi na sunce bez veliki potriba: septembar, oktobar, novembar i decembar!

Tako je to od Boga, i čovik neka ne minja ako neće sebi naudit.

415. MISECI

Okovo se učilo misece govoriti po redu – i spominjati što u kojem je činit ili što tif misec nami čini:

*Sičanj – drva siče,
veljačon – mačke kriče,*

XI.

*Dispisam na kojim
se puk uzdrža*

53. JIDRI PERE, IDE U KAŠTILA (VRANJIC)

Zapisao (1967.) i obradio (1968.)
Ljubo Stipišić Delmata

Sostenuto capriccioso

T
1. Jidi - dri Pe - re, i - de u Kaš - ti - lat
2. Jo - li ji - dri, jo - li bur - di - ža - je?
mf

B
Pe - re, i - de u Kaš - ti - la

Agitato

Solo Bariton
U Kas - ti - la po - prav - yat maš -
ji? Ri - bu pe - če, pa se iz - ru -

Furioso

— ti - lat
— ga - jes
Ri - bu pe - če, pa se iz - ru -
con tutta la forza
ga - je!

FINE

* Na označenoj stanci jedan se pjevač oglaši podrugljivim kakutrijekanjem
Napomena: u Kaštel Gomilici (1969.) autor je zapisao ove početne stihove:
Crni Pere ide niz Kaštila,
gre popravljati baćve i maštila.

Kaštela – Kaštela (K. Sućurac, K. Gomilica, K. Kambelovac, K. Lukšić, K. Stari, K. Novi i K. Štafilić); maštila – drveno vjedro za pranje rublja

54. JU TE SAN SE ZAJUBIJO

(VRANJIC)

Zapisao (1968.) i obradio (1969.)
Ljubo Stipišić Delmata

Adagio con spirito

T
p 1. *Ju - te* _____ *san* _____ *se* _____ ,
mf 2. *Dru - ge* _____ *ne.* _____ *bi* _____ ,
f 3. *Ce - sa* _____ *ri -* _____ *ca* _____ ,
mp *lunga*

B

Dolce
mf-f *ju - re* _____ *san se za - ju* _____ *bl* _____ ,
dru - ge _____ *ne bi po - že* _____ *li* _____ ,
ce - sa _____ *ri - ca da* _____ *bi* _____ ,
mp *lunga*

1.
Mm *jo - ; ju - te* _____ *san* _____ *se* _____ , *jo - .*
jo - ; dru - ge _____ *ne* _____ *bi* _____ , *jo - .*
la - ; ce - sa _____ *ri* _____ *ca* _____ , *la - .*
mp *lunga*
Mm

2. *FINE*

Napomena: u Klisu 80-ih godina autor je zapisao i ove stihove:

4. Ja ne bi, ja je ne bi zagrljava.	5. Moj dragane, cvatno cviče, ne kratin ti jubit lice.	6. Ne kratin ti jubit lice ki ni majka svoje dite.

ju te - u tebe; cesarica - carica

55. JUTROS SAN SE JA RANO 'STALA (IMOTSKI)

Zapisao (1969.) i obradio (1972.)
Ljubo Stipišić Delmata

Andante con grazia

Soprano (S) vocal line:

1. Jut - ros - san se ja ra - no 'sta - la - ,
2. I - za - šla san ja na pro zo - re - ,
3. Mi - la - maj - ko za tvo ri vra - ta - ,
4. Re - ci - nje mu da san bo le - sna - ,
5. Dra - gi - dra - gi ne sri tan bi - o - ,
6. Jol ti - ni - san ja vir na bi - la - .

Alto (A) vocal line:

Soprano (S) vocal line:

pri - je - ne - go - li - dru - gi - dan - ,
vi - di - la - san mog - dra - go - ga - ,
da - moj - dra - gi - ne - do - la - zi - ,
da - bo - lu - jen od - ju - ba - vi - ,
za - što - si - me os - ta - vi - o - ?
jol - te - ni - san ja - ju - bi - la - ?

Alto (A) vocal line:

Napomena: pri postupku obrade autor je pridodao pjevačke ukrase i tekst prilagodio dosljednjoj čakavštini. Umjesto 5. i

6. strofe može se pjevati:

Činit će se da sam bolesna,
nek me plaće cil dan i noć.

Umjesto 2. strofe može se pjevati:

Ugledala svoga dragana,
di se drugom razgovara.

FINE

rano 'stala – prije zore ustala

56. KA' BI DRAGA JA VIDILA

(KAMEN)

Zapisao (1961.) i obradio (1962.)
Ljubo Stipšić Delmata

Lento con grazia

Tenor (T) and Bass (B) parts are shown on four-line staves. The vocal parts are in 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The piano accompaniment is in common time.

Tenor (T) Part:

- Measure 1: *mp* 1. *Ka'* *bi* *dra* - *ga* *ja* *vi* *di* *la* .
- Measure 2: *mf* 2. *Ra* - *do* - *sna* *bi* *ja* *tad* *bi* *la* .
- Measure 3: *p* 3. *Ju* - *bi* *jo* - *či*, *ju* - *bi* *li* *ce* .

Bass (B) Part:

- Measure 1: *ka'* *bi* *dra* - *ga* *ja* *vi* *di* *la* .
- Measure 2: *ra* - *do* - *sna* *bi* *ja* *tad* *bi* *la* .
- Measure 3: *ju* - *bi* *jo* - *či*, *ju* - *bi* *li* *ce* .

Piano Accompaniment:

- Measure 1: *mf* *ka'* *bi* *dra* - *ga* *ja* *vi* *di* *la* .
- Measure 2: *f* *ra* - *do* - *sna* *bi* *ja* *tad* *bi* *la* .
- Measure 3: *mf* *ju* - *bi* *jo* - *či*, *ju* - *bi* *li* *ce* .
- Measure 4: *f* *mi* - *mo* *mo* - *je* *dvo* - *re* *pro* *či* .
- Measure 5: *p* *ka'* *bi* *zna* - *la* *dq* *js* *mi* *do* *či* .
- Measure 6: *ff* *svo* - *je* - *mí* - *le* *vi* - *re* - *ni* - *ce* .

FINE

jubi joči – ljubi oči; virenice – zaručnice

XIV.

*Beside našje
zauđobjene*

* Sakupljene riječi odnose se na govorno područje Splita i okolice. Splitski govor ne razlikuje č i č te je češće č nego č.

- An! – užvik „Da, tako je!“
 aba – grubo suknio
 abadat – v. obadat; „Doša ja, doša tovar, on njanci abada“
 abajin – ostakljeni prozorcí na krovu
 abandonan – napušten
 abandonat – napustiti, ostaviti, iznevjeriti; *isto i bandunat, obandunat*
 abarat – 1. prevariti; 2. namamiti u lovnu pricu, divljač ili ribe
 abardat – nakupiti, nagonilati
 Abemarija – Ave Maria, molitva Zdravo Marijo
 abit – fratarsko odijelo
 abolimenat – ponuštenje presude
 abonat – pretplatiti se
 abonenat – pretplatnik
 aborda – pristati uz kraj, uz rivu lađom; *isto iakoštat*
 abort – nužnik; „On drži da san mu abort di more svu športkicu duše izragat.“
 abrihtovat – urediti, dotjerati
 abrum – ustnjeni kruh ili neka druga smjesa koja se baca
     ribama kao mamac da se okupe pa se tek nakon toga baca
     udica
 abunda – velika plima: „Ka‘ je ovdi abunda, onda je na drugen kraju oseka.“
 abundat – umnožiti obilje
 acal – čelik; *isto i ocal, mazija*
 acalin – poseban čelik za oštrenje noževa; *isto i aralin*
 ačenat – odriješiti: „Na jaziku je ačenat da mu i u laž viruješ.“
 ačetat – prilvativiti, primiti
 adatat – 1. prilagoditi; 2. pričvrstiti, priljubiti
 adata – 1. koje odgovara, točno; 2. spremno
 adet – običaj, tradicija
 Adio! – pozdrav „Zbogom!“
 adjutum – plaća: „Lako mu se prdecat na adjutum, a ja
     žgobajen žurnate.“
 adocat – primjetiti, zamijetiti
 adolmat – dobro unijesiti kruh
 adorat – 1. obožavati; 2. štovati
 Adriјatiko – Jadransko more
 adukat – v. edukan
 adenat – agent: „Bi je adenat u luškoj kapitaniji.“
 adunta – pomoćnik
 afan – nesvijest, nesvjestica; *isto i jafan*
 afanat – onesvijestiti se: „Ka‘ san vidila ča je napravi, afanalo
     me.“; *isto i past u afan*
 aferok – paradni kaput u austrijskoj mornarici
 afet – osjećaj, ljubav
 afetat – hinuti, prenemagati se
 afiš – v. aviz
 afitat – iznajmiti: „Afita je dvi kamare i jope mu malo. Afita bi
     i pokojnu mater.“
 afitival – stana, podstanar
 afront – uvreda
 afrontat se – 1. suprotstaviti se, usprotiviti se; 2. uvrijediti se
 afundat – potopiti
 ago de pomulo – pribadača
 ago de šikureca – sigurnica, zihrica
 agranpat – zgrabiti, ščepati, uloviti: „Namah ga je agranpala da
     se tek prid oltar rasvistija.“; *isto i avgantat*
 agust – kolovoz
 avgantat – uhvatiti, dohvativati, ščepati; *isto i agranpat*
 aja – dugacāk suknjeni plāt
 Aj(de)! – Hajde! Idi!: Aj ča! – Odlazi!; Aj po raspu! – kletva;
     Aj(de) u smokve! – Pusti me na miru!; Ajdele! – užvik u igri
     skrivača

ajdučica – 1. žena muškarača; 2. vrlo odlučna, hrabra žena:
„Da nima onu ajdučicu, bi kruva gladan.“
ajdučka trava – biljka stolisnik (*Achillea millefolium*)
ajduk – 1. hajduk; 2. bezobzirnik, nasilnik
Ajmel – uživik; izražava bol, strah
ajmekat – jaukati, jecati, zapomagati: „Ka' joj je došla vist da
joj je brat poginija, pala je i ajmekala da je zvon crikve
nadglasala.“

ajne-cvaj – brzo, u tren, hitro

ajnjeriger frajviliger – naziv za vojnog obveznika na tzv.

dačkom roku od jedne godine u austrotrsarskoj vojsici
akomodat se – raskomoditi se

akompanjat – pridružiti se komе, pratiti koga: „Je Stipe loka,
ma ga i žena akompanjala svakin žmulon.“

akord – 1. višeglasje u pjevanju; 2. dogovor

akordat se – 1. uskladiti glasove u pjevanju; 2. dogovoriti se
akošt – pristati uz obavu, privrati se ladom; *isto i abordat*

aks – os; *biti vanka aksa* – ispasti iz ravnoteže: „Malo je vanka
aksaka oka' ga je ona kurba ostavila.“

akuža – bebočak boda u kartaskoj igri trešeta

Ala! – uživik požurivanja

ala – na način, kao; *ala gondoljera* – veslati jednim veslom na
krni

alagarajo – rušenje, vandalizam, divljanje

alagarsom – ženska frizura na muški način

alamar – vrsta ukrasne kopče na starom muškom splitskom
odijelu (surki, zurki, žurki)

Al-andar-il – poziv povorci bratima da se zaustave

alarum – ubzuna

alavija – dobro, u redu

Albaneč – Albanac

alcavat – uzimati igraču kartu, podizati igraču kartu

alegrija – veselje, radost

aleroj – sat, budilica: „Ne triba meni u zvižde gledat, jeman ja
aleroj u glavu.“; *isto i areloj, leroj, relo, reloj*

alešajmc – svejedno

alibavat – povraćati; *isto i kuknjat, rigat*

aliti – iliti

alo – telefon

aločo – otprilike, odokna

alogat se – udomititi se, smjestiti se

alpežo – odjednom, iznenada

alteran – uzbuden, užurjan

altovat – prisilno zastaviti

alert – oprezan

altroke – i te kako, kamoli; *isto i atroke*

alum – modra galica

aljina – ženski vunjeni odjevni predmet, karakterističan za
dalmatinsko zalede

ambasādor – ambasador

ambiciožast – 1. ambiciozan; 2. ohol

ambicjon – častoljubje, ambicija

amenta – na pameti: „Bi mi je cilj vrime amenta, a ondar ka
da mi je osin pa na mozik, zudobija ga.“

ameton – potpuno, redom, odreda

amiraljo – admirjal

an pače ši – štoviše: „Za ne lagat, an pače ši...“

An! – odaziv na poziv po imenu

anarčist – anarhist

anarkija – anarhija

anci – dapače, čak

anda – stav, nastup, poza, držanje tijela, stil: „Jema lipu andu,
ma misal mu gre sa davlon.“

andelika – biljka *Angelica archangelica*, liječi želučane tegobe

anedota – anegdota: „Bi' će u dva bota počela lipa anedota:
ariva vapor, a nima Jere da cim u čapa, kapitan trubi nervož,
tovari se uzvrtili, kapitan da će ča, a na vrata betule Jere
napiti: „Dvi van je prisi!“

anel – veliki prsten za vezivanje lade

angel – andeo; *isto i anjel*

angrif – juriš, napad, navala

angripo – verač

angriz – riža

anguja – jegulja (*Anguilla anguilla*); *isto i jeguja*, bižot

aniž – sjemenke koromača (*Pimpinella anisum* L.) koje služe kao
začin

anke – takoder

ankora – sidro; *mara od ankore* – krak sidra

ankoraj – sidrište

ankoran – usidren

ankorat – 1. usidriti brod; 2. *preneseno* oženiti se: „Je burdiža
livo-desno, ma ga Luce ankorala.“

antara – luckasta žena

anteršej – dio samara, sedla; *isto i janteršej*

antigaja – starina

antik – 1. star; 2. staromodan

antikrni – 1. bebočnik, izdajica; 2. *pogrđno* stanovnik Manuša
u Splitu jer nisu imali crkvu

anulat – ponitišti: „Anulali su matrimoni.“

anžula – moska riba kokot barjaktar (*Aspitrigla obscura*)

anjč afale – jedan za drugim

anjel – v. angel

Apala dildi! – uživik kad netko napravi kakvu psinu, kojim se
poprati uspijela šala

Apala lera! – dječji uživak pri skoku

apatal – 1. trafika, prodavaonica duhanja; 2. zakup

apanat (se) – zamaglići (se)

aparavat se – zaduživati se u kartaskoj igri

apelat se – potužiti se, izjadati se

apelacijun – žalba

apena – jedva, tek, upravo

aperat – navratak loze ili voćke koji se primio

aperinelo – dotjerano, uredno

apjombo – okomito, uspravno, ravno

aplikacija – namjena

aplikat – namijeniti: „Lipe bubece su mi aplikali, ma ja vitar u
pete!“

apoštat – uočiti

apošto – v. apožito

apoštol – apostol

apožito – 1. namjerno; 2. osobito, naročito; *isto i apošto*

apresat se – urediti se, dotjerati se

aprovizacija – 1. raspodjela namirnica za vrijeme rata; 2.

ustanova koja se bavi opskrbom namirnicama tijekom rata;
3. zadružna trgovina

aps – zatvor

apuntamēnat – dogovor, sastanak

apunto – upravo, baš: „U po' bota apunto na dnu pjace.“

ar – 1. vrijedan, odgovoran; 2. zahvalan

aralin – čelik za oštrenje sjećiva; *isto i acalin*

arambašići (mn.) – dalmatinsko jelo slično sarmama; *isto i*
kapurali

aramun – divlja loza

aran – 1. vrijedan, odgovoran; 2. zahvalan

aranpigavat – verati se po vrletima

aran – vreća od kozje dlake

arat – raditi nešto na štetu drugog, pustošiti, harati

Arbanja – Albanija
arbitrat – 1. suditi; 2. posredovati
arbor – rodotlovo stablo
arbul – morski riba arbul (*Pagellus erythrinus*)
arburat – podići, uspraviti jarbol
arčit – trošiti, rasipati, ponašati se rastrošno: „Arčija bi dotu svene Ane da mu je dat i ne bi dotekla.“
ardenj – sprava, alat
ardenjo – alatničar
ardjav – 1. rđav; 2. potrošen
arefužo – koje je nepakirano, u rinfuzi (šefer, sol...)
arela – drvena rešetka za sušenje smokova na suncu; *isto i barsa*
areloj – sat, budilica; *isto i aleroj*, leroj, relo, reloj
arešt – zatvor
areštat – ulitići, utamničiti
arganel – tanak konop za spuštanje mreža ili vrša
arganet – usna harmonika: „Nek ona sviri u arganet, a bit će kako će bit.“
argola – dio kormila, držak kormila
arija – 1. zrak; *isto i arja, jarija, jarja*; 2. melodija, pjev; *isto i arja*
arja – v. **arija**
arijočast – slobodouman, hrabar
arivat – stiči, prisjeti
arkać – 1. psovac; 2. pogrdno pravoslavac
arkaj – morska riba ovčica (*Pagellus momyrus*)
arket – gudalo violine; 2. pila na luku za piljenje željeza
arlekant – koji se stalno dere, derač
arlekin – osoba sklonja nepočudnoj ponasanju, lakrdijaš
arlekinast – luckast, budalaš
arlekinavat se – neprimjereno se ponosašti ili odijevati
arma – brodski (ribarski) pribor
armadura – gradevińska skela
armat – opremiti brod
armelina – marelica (*Prunus armeniaca*): Maro, Maro, cviće od armeline, činimo jučav, sad je naše vrime ("iz pećkog natječja Sjela Mare na kamen studencu); *isto i armelinka, barakuka*
armelinka – v. **armelina**
armorun – veliki ormar s dvoja vrata
armižadur – čovjek koji u luci prihvata brodove, vezuje i dirješi konope za učvršćivanje
armižan – opremljen
armižat – usidriti se i privezati brod
arpun – harpun
aršamin – biljka jasmin (*Jasminum officinalis*)
aršin – turska dužinska mjera; gradski aršin – 68 cm, zidarski aršin 75, 77 cm, krojački aršin 65 cm
artista – obrtnik; *isto i zanaćija, zanacija*
arzelinka – vrsta šljive (*Prunus Cerasifera*)
as – najača karta u talijanskim kartškim igrama
Asti! – uzviš čudenja: *Asti gal!*; *Asti grajul!*; *Asti mande!*
asolo – pjevač koji predvodi pjevanje, najčešće vodeći glas, tenor prvi
asumit se – rastrditi se, razgnjevit se
aslašin – 1. razbojnici; 2. ubojica
aslašnada – razbojstvo
asćerica – pristić na ježiku; *isto i jašćerica*
asćetan – koji je po mjeri
asētat – spojiti, prljubiti
asikovat – ljubovati
asistēna – pripomnoć
asistēt – 1. paziti, njegovati; 2. pomagati
askar – nitkov, propalica
aspert – koji je izravan u govoru, vješt
asta – prednji dio brodske kobilice

aštrakno – umjetno krvno
ašut – okretan, snalažljiv
at – čin, dio drame
atakavat – 1. napadati; 2. zezati, izokretati smisao
atavat – upozoravati
atenat – brz, spretn, hitar, pažljiv
atento – pozorno, spremno
atroke – v. **alitroke**
Avadar! – „Gotovo je!“, „Uputimo se!“, „Krenimo!“ Poklik povorek bratima u bratovštini
Ava-marija-ri! – poziv bratima u povorci da se krene
avancat – 1. napredovati; 2. dobiti batine
avar – sebičnjak, škrtač
avarčija – sebičnost, škrtošt
avelit se – rastružiti se, očajavati
aventir – posjetitelj
aventur – 1. kupac; 2. preplatnik, obveznik
aviz – oglas, obavijest; „Posla mi aviz da je doša, ma ja se oglušila. Eto mu moj aviz.“; *isto i afis*
avizat – obavijestiti, upozoriti; *isto i avizat*
avizjun – viz
avizat – v. **avizat**
avokat – odvjetnik: „Rekli smo mu u joči, ma je u Stipi jema dobrog avokata.“
azardat – usuditi se, udostojiti
azma – astma; *isto i bulsa, sipnja, zaduva*
azula – kopča
azur – spreman
Baba Burata – u blizini crkvice svetog Jere na Marjanu bila je špilja (još prije Drugoga svjetskog rata minirana radi ceste). U njoj je, prema narodnom vjerovanju, stanovala vještica koja je za vjetrovitim noći *buratala* (v.), spremajući krupu i svaku nesreću
babakulo – strašilo za djecu
babarija – tričarja
babarin – opršnjak za malu djecu; *isto i bavarin, baverin*
babica o' dubine – morska riba babica (*Blennius ocellaris*)
babina dušica – biljka majčina dušica (*Thymus serpyllum*)
babine (pl. tantum) – običaj posjećivanja novorođenog djjeteta uz darivanje
babor – blavor (*Ophisaurus apodus*); *isto i majur*
babušin – majmun; *isto i šimija*
babuj – oblutak
babujača – ptica ševa (*Alaudidae*)
bac – bunar sa slankastom vodom
bacilat – mariti, obazirati se: „Ne bacila on za ţenu koliko bacila za lanjsku buru.“
bacit se – leći, odnoriti se, nasloniti se: „Pusti me samo da se bacim po' ure pa cu ti pomoć.“
bačići – kikiriki
bačićok – kvrga na glavi od udarca, čvoruga
bačir – 1. vrsta dinje; 2. preneseno glava, glavurda, glavetina
bačo – debeljko
bačulin – malen, tanak čovjek
bačva lavandura – drvena posuda za čuvanje vina
bačvarija – bačvarška radionica
badanj – 1. velika drvena kaca, na gornjem kraju proširena, služi za grijanje grožđa; 2. veliki kotao
badat – bosti, bokati, podbadati: „Svakو malo ga bada pod lebra da ne bi zaspa.“
badelina – slina
badil – vrsta lopate
badilo – mješalica za žbuku

bafa – zalizak, zuluf; *isto i bandeta*
bafel – vijest, brzojav
bagaj – prljaga; *isto i bagaja*, pačug
bagaja – *v. bagaj*
baguc – mijeh
bagulin – štap za štetnju koji su nosili muškarci
baha – prasica
baja – 1. drvena vinogradarska posuda, veličinom u obliku naličja na baćvu; 2. preneseno snagator, frajer, kicoš
abajam – badem (*Amygda lucum sativa*)
abajan – jadan, ucviljen, bijedan
baj-maj – previše slobodno ponalašnje
bak – bik
bakanine – debejko
bakara – veselo, bučno društvo
bakteka – 1. šiba, prut; 2. dirigentska palica
baketina – šiba s ljepilom koja služi za lov ptica pjevica
bako – debeo, krupan čovjek
bakra – posuda s ručicom za kuhanje nadognijistem
bakula – žohar ili naziv za bube općenito: „On jema bakule u glavu.”
bala – 1. svežanj, smotak; 2. mjera za količinu *bala cukra*, *bala trave*, *bala bakalara*; 4. lopta, kugla
balabara – drveno pomagalo nalik na veslo kojim se unosi glava kruha u krušnu peć
balabuka – sablast: „Ne budete li ić leč, do' će balabuka i odniti vas.”
balac – deran, brbljavko
balane – vinogradarska oveća posuda
balanca – vaga
balancana – patlidžan (*Solanum melanocephalum*)
balancun – vaga na oprugu
balancin – poluga za vuču na seoskim kolima
balančin – vaga na oprugu koja se ovjesi na palac ruke
balandjera – vrsta divlje loze
balanzat – brbljati, nesuvliso govoriti
balarin – plesač
balarina – plesačica
balaram – raspojasanost
balat – 1. plesati; 2. preneseno igrati po tudim pravilima: „Balat on kako ona oče.”
balatura – balkon na vrhu vanjskog stubišta u dalmatinskoj arhitekturi; *isto i baratala*, sular
balausta – brbljavac
balav – 1. slinav; 2. preneseno nezreo, mlad
balica – snop, rukovet
balin – 1. puščana kugla; 2. *v. bulin*
balinat – ranjavati sačmom
balinjera – kuglični ležaj
balonja – koji govori samo radi govora
balota – 1. drvena ili metalna kugla za bočanje, tj. „na balote”; *isto i buča*; 2. kugla općenito: *balota zemaljska* – zemaljska kugla
baloter – igrač u bočanju
balun – lopta
balunčić – loptica; *balunčić na laščik* – loptica od papira i piljevine na elastičnoj vrpici
balundera – vrsta loze
balunjér – nogometni; *isto i fužbalista*
balustrada – kamena ograda od stupova (balustara)
bababin – đjetišće, đeđaćić
bambojin – pamuk; *isto i bumbak*, kotun
banag – *v. banak*
banak – 1. klupa; 2. dugački stolovi na tržnici; *isto i banag*

bančić – klupica, niska stolica bez naslona
banda – 1. strana; *ala bande* – sa strane: „Je mu virna sve dok jon ne trefi čakol ali bande.”; 2. brodski bok
bandat – buncati: „Ka' mu je pala fibra, ni zna će je o bratu banda.”
bandeta – zalizak, zuluf; *isto i bafa*
bandira – zastava, barjak; *bandira o' vina* – običaj da se na komobu objesi borova grana, što znači veselje, maslinova grana (mir), grana lože (dobro vino); *nosit bandiru* – prednjacići, predvoditi; *isto i bandjera*
bandirolin – visoka žena
bandjera – *v. bandira*; *Sete bandjera* – posprdan naziv za ljudе koji mijenjaju ideologije i stranke
bando – ustran; *bando gledat* – gledati ukriž: „Lip je mali, ma pari mi se da bando gleda.”
bandunat – *v. abandonat*
bandur – čuvat usjeva
bangal – ženski pokrivač od crnog sukna
banica – stari austrijski sitni novac
bankanota – novčanica, banknota
banket – drvena ogradića za dijete
bankina – kamena ograda ili zidiš što dijeli obalu od uzburkanog mora
bankuc – kartaska igra
banzat – 1. objaviti; 2. uživljivati s mjestom na kojem se prodaje vino: „Stipe ja banza, ma je odnija ča je i donija.”
banj – 1. kupanje; 2. kupalište; 3. kupaonica; *isto i banja*; 4. kada
banja – *v. banj* pod 3.
banjaktar – morska riba pagar barjaktar (*Pagrus coeruleostictus*)
banjašuga – pojaz brodskoga gaza
banjat se – kupati se
baraban – 1. običaj lupanja o crkvene klupe tijekom obreda o Velikom petku da bi se dočarala vika u Platovu dvoru za vrijeme Isusova sudjenja te potres na Golgoti; 2. velika čegrtajlja, klepetuša; 3. gužva, metež
barakokula – marelica (*Prunus armeniaca*); *isto i armelinia*, armelinka
baramina – vrsta svrdla
baranko – *v. bareenko*
baraškada – nevera, olujno vrijeme
baraškunada – podvala, psina, gruba šala
barat – pomoliti glavu iz vode (odnosi se na ribe)
baratat – trgovati, imati kakva posla s kim, razmjerenjivati dobra
baratala – *v. balataru*
barba – 1. stric, ujak; 2. općenito naziv za starijeg čovjeka
barbir – brijač
barbucal – dio konjice uzde koji ga udara kad se uzde povuku
bardo – brdo, planina
bareenko – barem, bar; *isto i baranko*
barhet – vrsta tkanine za izradu toplijih odjevnih predmeta
baril – 1. bačvica; 2. starja mjeta za brašno, vino, ulje i sl., različitim vrijednostima ovisno o robi
baritimal – bariton: „Da je teatr bilo takega baritimala, a on piva i skonča pivačju u konobi.”
bark – vrsta jedrenjaka s tri jarbola
barkarijol – ladar prijevoznik
barkariz – drvena ograda brodskie palubne
barketa – 1. ladica, brodica: *S tobom u barketu, po našoj marineti, ja bi tija oper poč* (iz pučkog napjeva *Marineti*); 2. psina, nepodopština: *činiti barketu* – napraviti psinu
barkun – oveća barka (pasara, kaić) za spašavanje posade na jedrenjacima
barsa – drvena rešetka na kojoj se suše smokve; *isto i arela*

- barsata** – vino koje se pokvarilo: „On loče opol, a nama, kurba, naličja barsatu.“; *isto i maravan, mufa, špuntin*
- barufa** – svada, tučnjava
- barufant** – svadljivac, nastlnik
- bas** – nizak, omalen; *isto i basetan, baš*
- basetan** – *u. bas*
- basurak** – onizak čovjek
- baš – u. bas; baši fondu** – niži društveni slojevi
- bašadura** – niško mjesto, nizina: „Oće gradit kuću, a particela mu čini bašaduru prema rici.“
- bašamenat** – donji dio zida koji je obojen tamnijom, uljnom bojom
- baščina** – 1. djedovina, naslijede; 2. baština
- bašelak** – bosiljak (*Ocimum basilicum*); *isto i murtila*
- bašljuka** – napuhani svinski mjeđur
- baška** – 1. posebno, osobito; 2. previše, odveć
- bašo** – dubok muški glas, bas; *bašo profundo*
- baškot** – kruh, prepečenac, dvopek; *isto i baškotin*
- baškotat** – praviti baškot od kruha
- baškotin** – *u. baškot*; „Cili je proziran ka baškotin.“
- bašoličadura** – pličina: „U vali je bašoličadura za trabakul.“
- baštard** – 1. mješanac; 2. križanac kupusa i cvjetice
- baštardan** – mješanac
- baštardat** – izmiješati
- baštaru** – 1. kosnik, drvo koje strši nad pramcem broda; 2. red na tabli čokolade
- baštuni (mn.)** – baštioni, boja u briškuli
- batajin** – malen, zdepast čovjek
- batal** – 1. kuglica od pećene gline; 2. *pogrdno* neotesan, nespretan čovjek: „Batal bija, batal osta, a sve skule proša.“
- batalovština** – poruga za govor starih Splitčana
- batalja** – bitka, boj
- batana** – drvena brodica ravnoga, plosnatog dna
- batarela** – 1. serenada uz lupu u stare lonce; 2. tučnjava, gužva
- baratarum** – buka, drenjava
- batast** – zdepast, malen
- batej** – morska riba bukvika (*Boops boops*)
- batelant** – lučki radnik
- batelina** – drvena brodica ravnoga dna, mala batana
- batežin** – koji u kartškoj igri stalno i dobro „tuče“
- batibek** – žučna rasprava
- batičod** – šiljast čekić koji se postavi na glavu već zabijena čavla pa udaricima u batičod čvao dublji ud u drvo
- batič** – 1. orude u drvenoj brodogradnji; 2. drveni mlatić za tučenje mesa
- batidur** – zvezkir na vratima
- batikor** – nagli ili nepravilno luppenje srca
- batimura** – igra novčićima (novčić se odbije o zid i pripadne onome kome je bliže)
- batipan** – motka od trske za ispršavanje sagova; *isto i batušta*
- batisić** – dnu bunara: Vidro je tuklo u batisić, ka gustirna prislušila.“
- batisterij** – kamena krstionica u crkvi
- batistrada** – predvodnik limene glazbe ili pogrebne povorkе
- batušta** – motka od trske za ispršavanje sagova; *isto i batipan*
- batit** – 1. tući, udarati; *batit juja* – tući jaja, *batit ruke* – pljeskati; 2. podnošiti, trijeti; *batit glad* – gladovati, *batit žed* – žedati, *batit zimu* – smrzavati se
- batоč** – bat crkvenog zvona: „Dâ je iz Jamerike pineze za kupit batоč u zvonu, a sad zvoni, a nima kome.“
- batolagvač** – žutu – ptica pjevica zelenjur (*Carduelis chloris*)
- batoška** – poraz, gubitak
- batuda** – 1. udarac; 2. takt; 3. preneseno doskočica, dosjetka; 4. priči pjev
- batula** – mana
- baturica** – batina
- baul – u. bavul**
- bauvača** – sova, ptica grabljivica iz porodice sova (*Strigidae*); *isto i čuvita, kukviža, jeja, jejina*
- bava** – lahor, vjetrič; *isto i bavižela*
- bavac** – krupan štakor
- bavarin** – *u. bavarin*
- bavela** – vrsta svinje: „Obuka je u bavelu, ma kurba ostala kurba.“
- baverin** – *u. bavarin*
- bavižela – u. bava**
- bavul** – škrinja, drveni sanduk okovan željezom; *isto i baul*
- bazat** – 1. gaziti; 2. lunjati
- bazdej** – vrsta zelja
- beavat se** – 1. sjati od sreće; 2. praviti usiljeno ljubazno lice
- bebati se** – spor, lijeno obavljati kakav posao
- bebekat** – oponašati blejanje ovaca
- beci (pl. tantum)** – novac; *manja beci* – uzaludan trošak, nepotrebni trošak
- bećit se** – rugati se kome praveći grimase
- bedevija** – 1. kobila; 2. *preneseno* krupna žena
- befel** – 1. naredba; 2. brzjav
- begenant** – odobravati, potvrđivati: „Duje mu svaku begenaje, a izu gujice mu pokajte roge čačine.“
- begenjan** – poštovan
- beka – ovska**
- bekal** – krtotina keramičke posude
- bekanot** – ptica sljuka kokošica (*Capella galinago*)
- bekin** – grobar; *isto i manjamort, picigamort*
- bekinač** – oderana ovčja ili kožja koža
- beknit** – pisnuti
- bekuć** – plamenik
- belaj** – neprilika, nezgoda
- bleeca** – ljepota: „Ne mogu je gledat od vele beleće.“
- belo** – lijepo, divno
- belveder** – vidikovac
- bena** – 1. sljuka bena (*Scallopax rusticola*); 2. *preneseno* budalačta osoba
- benda** – crna traka na rukavu u znak žalosti, flor
- bene** – dobro, u redu
- benetat** – sumnjati
- ‘Benti!** – psovka „Jebemti!“
- benzina** – benzin
- benjamin** – 1. jedinac; 2. mio, drag dječak
- beprino** – naziv za muškarca iz Italije
- beraćina** – berba, trganje grožđa; *isto i trgačina, trgatva*
- bererekin** – lukavac, mangup, vragolan
- bererekinada** – vragolija
- bererekinica** – lukavica, vragolanka: *Ol' se šminkaš, puderaješ, Marjetinice, od tri boja do pet ura, bererekinice!* (iz pučkog napjeva *Marjetina šaketička*)
- bererut** – kapa sa štitnikom
- beričinica** – vrsta vinove loze s bijelim grožđem
- berićet** – sreća, obilje
- berićetno** – plodno, uspješno
- berikata** – grkljan; *isto i garkijan, grčan*
- berita** – kapa
- berlav** – budalač, glupav
- beršaljeri (mn.)** – pješaštvo talijanske vojske, beršaljeri su nosili perje na kacigama
- berta** – poruga, šala
- bertoldija** – 1. prostitucija; 2. žena nemoralnog ponašanja
- bertoldo** – ženskar, obješnjak
- besida – riječ:** „Besida je besida i od jüst nije potriba činit gujicu.“
- besivist** – stanje bez svijesti pred smrт